

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שילוח הטמאים מן המחנות השונים

הקדמה: נאמר במצורע (ויקרא, פרשת תזריע, יג,מו): "כֹּל יְמֵי אֲשֶׁר הִנָּגַע בּוֹ יִטְמָא טְמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ". עוד נאמר (במדבר, פרשת נשא ה,ב): "צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צְרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טְמֵא לְנֶפֶשׁ". ובעל קרי נאמר (דברים, פרשת כי תצא, כג,יא): "כִּי יִהְיֶה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר מִקְרָה לְיָלֶה וְיִצָּא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֵא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה".

(ס"ז א') אמר רב חסדא: מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו (מחיצה שנאסר ליכנס בה, דהיינו לפנים מחומת כל ערי ישראל, כדאמר לקמן מצורע משתלח חוץ למחנה ישראל), פטור (ממלקות של "לא יטמאו את מחניהם"). שנאמר "בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ". "בדד ישב", לבדו ישב. "מחוץ למחנה מושבו", הכתוב נתקו לעשה (ואין לוקה עליו).

איתיביה: מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו (היינו למחנה ישראל), בארבעים (מלקות. שלא כרב חסדא). זבין וזבות שנכנסו לפנים ממחיצתן (היינו למחנה לויה, שהוא כל הר הבית חוץ לחומת העזרה), בארבעים. וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה (ואסור רק במחנה שכינה, היינו מקדש ועזרות). ולא טמא מת בלבד אמרו, אלא אפילו מת עצמו, שנאמר⁴ "וַיִּקַּח מִטָּה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ", "עמו" במחיצתו (ומשה לוי היה).

(ומתוך, מימרא דרב חסדא) תנאי היא.

דתניא: "בְּדָד יֵשֵׁב"², לבדו ישב, שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו. יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת? תלמוד לומר "וְלֹא יִטְמָאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם"³, ליתן מחנה לזה ומחנה לזה, דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר: אינו צריך⁵, הרי הוא אומר 'וְיִשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צְרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טְמֵא לְנֶפֶשׁ', יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב, ואני אומר: טמאי מתים משתלחין, זבין לא כל שכן? למה נאמר זב, ליתן לו מחנה שניה. ויאמר זב ואל יאמר מצורע, ואני אומר: זבין משתלחין, מצורעין לא כל שכן? למה נאמר מצורע, ליתן לו מחנה שלישית. כשהוא אומר "בְּדָד יֵשֵׁב", הכתוב נתקו לעשה (וכדעת רב חסדא).

(ס"ז ב') (ומקשה) מאי חומר דמצורע מזב, שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה, אדרבה, זב חמור שכן מטמא משכב ומושב⁶, ומטמא כלי חרס בהיסט!

(ומתוך) אמר קרא (היה יכול לכתוב) "זָב", (וכתב) "וְכָל זָב", לרבות בעל קרי?⁷

1. שמות יג,ט.

2. ויקרא, פר' תזריע, יג,מו: כֹּל יְמֵי אֲשֶׁר הִנָּגַע בּוֹ יִטְמָא טְמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ.

3. במדבר, פר' נשא, ה,ב-ג: צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צְרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טְמֵא לְנֶפֶשׁ. מְזָכֵר עַד נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמָאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם.

4. מדלא כתיב 'מחנה', משמע מחנה לכל אחד ואחד. והתם תרתי מחנות כתיבי, 'וְיִשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה', 'מחוץ למחנה תשלומו', והאי 'מחוץ למחנה' דמצורע, ליתן לו מחנה שלישית.

5. 'מחוץ למחנה' ליתן למצורע מחנה שלישי.

6. כתב בהגהות הגר"א: "הרמב"ם וכל הגאונים לא גרסי משכב ומושב, אלא: שכן מטמא כלי חרס וכו'.

7. וכיון דאיתרבי בעל קרי לישתלח חוץ לשתי מחנות, לא איצטריך מצורע, דחמור מבעל קרי. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: מחילות לא נתקדשו⁸. ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות.

(ס"ח א') תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי⁹ (למסקנה): "וַיֵּצֵא אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה", זו מחנה לויה (שבעל קרי אסור להיכנס להר הבית). "לא יבא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה", זו מחנה שכניה.

שיטות הראשונים

איסור כניסת טמאים להר הבית: כתב הרמב"ם, "וּמְשַׁלְחִין זָבִין וְזָבוֹת נְדוּת וְיוֹלְדוֹת חוּץ לְשֵׁנֵי מַחֲנוֹת, שֶׁהוּא חוּץ לְהַר הַבַּיִת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְטַמְּאִין הַמְּשַׁבֵּב וְהַמוֹשֵׁב אֶפְלוּי מִתַּחַת הָאֶבֶן, מֵה שֶׁאֵין הַמַּת מְטַמְּא." והשמיט הדין בבעל קרי¹⁰ ושאר ראשונים פסקו כן גם לגבי בעל קרי¹¹.

מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו: הרמב"ם פסק דלא כרב חסדא, אלא כרבי יהודה בברייתא, וכתב, "הַטְּמֵא הַמְּשַׁלַּח מֵהַר הַבַּיִת - אִם נִכְנַס, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְלוֹקֵה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּצֵא אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה" - זֶה מַחֲנֶה שְׂכִינָה, "לא יבא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה" - זֶה מַחֲנֶה לוֹיָהּ..."¹²

מצורע שנכנס לעיר מוקפת חומה: כתב הרמב"ם, "וְכֵן מִצְרַע שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם - לוֹקֵה. אֲבָל אִם נִכְנַס לְשָׂרָה הָעָרִים הַמְּקוּפּוֹת חוֹמָה - אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָשָׁאי, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּדָד יֵשֵׁב", אֵינוֹ לוֹקֵה." וכן כתב המאירי¹³.

מצורע שנכנס להר הבית, וזב לחיל: כתוב בתוספתא, נכנסו מצורעין לפניו מן החומה, לוקין את הארבעים. זבין וזבות נדות ויולדות להר הבית, לוקין שמונים. וכתב הרמב"ם, ועניין ברייתא זו לדעתי, כך: מצורע שנכנס להר הבית, או זב שנכנס לחיל, לוקין שמונים. וזהו שיהיה על פי הכללים, לפי שכל מקום מהם אסור עליו בפני עצמו¹⁴. ועל פי זה פסק הרמב"ם, "נִכְנַס הַמִּצְרַע לְהַר הַבַּיִת - לוֹקֵה שְׁמוֹנִים." וכן כתב המאירי¹⁵.

⁸ הני תרתי מילי שמעינהו כי הדדי מרביה, וכי הדדי אמרינהו, מחילות ומערות שלתחת העזרה לא נתקדשו בקדושת עזרה. רש"י.

⁹ נאמר בטומאת בעל קרי, "כִּי יִהְיֶה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר מִקְרָה לִילָה וַיֵּצֵא אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יבא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה".

¹⁰ אמנם יש להעיר שהרמב"ם כתב (הל' בית הבחירה תז) "אֲרַע קָרִי בְּאֶחָד מֵהֶם - הוֹלֵךְ בְּמִסְבָּה שֶׁתַּחַת הַקְּרָקַע, שֶׁהַמַּחְלוֹת הַפְּתוּחוֹת לְהַר הַבַּיִת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ...". וצ"ב.

¹¹ מקורות: רמב"ם (הל' ביאת מקדש גג), תוספות (יומא ו' א', ד"ה מביתו). רשב"א (יבמות ז' ב', ד"ה והא דתניא). מאירי (יבמות ג' ב', ד"ה ומנא תימרא). סמ"ג (לאוין סי' שד).

¹² וכתב הסמ"ג, ורבי יהודה דורש 'בדד ישב', שלא ישבו אפילו טמאים עמו. ושם תופס רב חסדא שיטתו כרבי שמעון. אבל משמע שלא שמע ברייתא זאת, מדלא אמר הלכה כרבי שמעון. ואולי אם שמע אותה היה תופס שיטתו כרבי יהודה, שהלכה כמותו לגבי רבי שמעון (עירובין מ"ו ב'), כן נראה לי. וגם רבינו משה תופס שיטתו כרבי יהודה. מקורות: רמב"ם (הל' ביאת המקדש גג), סמ"ג (לאוין שד; הו"ד בכס"מ).

¹³ מקורות: רמב"ם (הל' ביאת המקדש גג), מאירי (פסחים ס"ז א', ד"ה כל טמא).

¹⁴ וכתב בכסף משנה: ונראה דמשום דמקרא ד'ולא יטמאו את מחניהם' לוקה ארבעים כשנכנס לפניו מחומת ירושלים, שהרי טימא מחנה ישראל, וכדתניא בסיפרי, וכשנכנס עוד להר הבית לוקה עוד ארבעים, מפני שטימא מחנה לויה, ונמצא שעבר שנית על 'ולא יטמאו את מחניהם'. אי נמי, שכשנכנס להר הבית עבר משום 'ואל יבא אל תוך המחנה' זה מחנה לויה. וקשה, דאם כן הוה ליה למימר נמי שאם נכנס למחנה שכניה לוקה מאה ועשרים, שהרי טימא גם מחנה שכניה ולוקה עליו שלישית! ואפשר, דכיון דגלי לן שאם נכנס למחנה לויה לוקה שמונים, ממילא משמע שאם נכנס למחנה שכניה לוקה מאה ועשרים.

¹⁵ מקורות: תוספתא (כלים, בבא קמא, אח; הובאה בפיה"מ לרמב"ם). רמב"ם (פירוש המשנה כלים אח; הו"ד בכס"מ); וכן הל' ביאת המקדש גט). מאירי (ס"ז א', ד"ה כל טמא).